

Pimen

Arhiepiscop al
Sucevei și Rădăuților

2018

Cuprins

Cuvânt înainte

12 PS Damaschin Dorneanu

File de pateric încă neîncheiate

15 „O, preafrumoasă pustie!”

Crâmpoie din viața părintelui Proclu

Partea întâi - Interviu

realizate de Mihaela Raluca

Tănăsescu, redactor la revista

„Familia Ortodoxă”

34 Părintele Proclu

Nu avem smerenie, nu avem nimic

37 Arhimandrit Mihail Stanciu

Când primea încredințarea lăuntrică
de la Dumnezeu, atunci răspundea

41 Preot Răzvan Andrei Ionescu

Dacă vrea cineva să fie un preot al ha-
rului lui Dumnezeu, să aplice mila și
nu dreptatea

52 Preot Ovidiu

Spovedania lui era exact ca o rugăciune,
ca și cum s-ar zdrobi și ar muri acolo

56 Monahia Agafia

Și noi, când o să fim mari, vrem să ne
facem pustnici

63 Ieromonah

Ambrozie Ghinescu

Avea o educație și o noblete
nu numai duhovnicească, ci și
firească, omenească

70 Stavrofora Maria Vulcu

Doamne, eu stau chiar în fața
unui sfânt!

82 Preot Nicolae Nicău

Pentru a fi preot trebuie să mori
și să înviezi în Hristos, Cel care te
întărește

86 Monahia Filofteia

Mi-e dor de părintele...

89 Lena C.

Pe toți care veneau la el îi vedea
sfinți

101 Ierodiacon Martinian

Eu, când o să plec, o să vă ajut pe
voi mai mult decât acum

110 Ieromonah

Alexie Toadere

Avea darul de la Dumnezeu de a-i
bucura pe toți cei care-l vizitau

113 Ieromonah Siluan Antoci

Să fii mai mult mamă, ca preot,
decât tată

122 Monahia E.

Harul pe care-l avea ți-l transmitea
fără cuvinte

125 Ieromonah Lavrentie Carp

Monahilor trebuie să le ardă inima pentru
Dumnezeu

132 Protosinghel Veniamin Mutuzac

Toată lucrarea monahului trebuie să fie
îndreptată către plâns

140 Preot Alexandru Mazarașche

Avea putere asupra demonilor

142 Protosinghel Serafim Bădilă

Și-a călugărit și mintea, și-a călugărit și
inima, și toată viața sa

144 Oana Maria Smoc

Dorul de Dumnezeu aprinde inimuța și
nimic nu te mai amăgește

153 Arhimandrit Melchisedec Velnic

Ei au fost o familie, să știm să fim și noi

162 Arhimandrit Nețtarie Clinci

Un mijlocitor pentru oameni înaintea
lui Dumnezeu

Partea a doua - Mărturii

adunate de Mănăstirea Sihăstria Putnei

172 Stavrofora Justina Bujor

O, moarte, mai bine te-aș numi viață!

175 Tudorița Tărăță

Pe toți îi asculta, pentru toți se ruga,
pe mulți îi tămăduia

180 Mădălin Hâncu

O să zboare, o să zboare...

181 Geovana Priștavu

Așa a fost părintele Proclu: bun,
smerit, frumos la suflet, ca un prunc

184 Carmen A.

Cerul se reflecta în ochii lui

185 Sora Elena

Să nu stai fără rugăciune

188 Monahia A.

Parcă era coborât din Rai

190 Viorel Ștefan

În persoana părintelui am văzut
smerenia cu ochii mei

191 Gheorghe L.

A iernat în cameră cu temperaturi
de cel puțin -10°C

193 Aurora V.

Un munte de om, mare și puternic
înaintea Bunului Dumnezeu

195 Oltița V.

Te iau cu mine în Rai!

198 Monah Mitrofan Tomescu

A iubit mult, a iubit sincer și adevărat
pe Dumnezeu și pe oameni

199 Teodora Bruja

Avea ochii sclipitori în care se oglin-
deau bunătatea și curăția sufletului
de copil

201 Daniela Bruja

Se atingea Duhul Sfânt de inimile
noastre și nu mai aveam îndoială în
credință

203 Ovidiu B.

Găinile părintelui Proclu

206 Paul S. Grigoriu

Prin duhovnicie și Sfânta Liturghie se
ține toată lumea

*209 „Cine iubește tăcerea, iubește
veșnicia...”*

Cuvinte de folos din învățătura părin-
telui Proclu

În loc de încheiere

220 IPS Ierótheos Vlachos

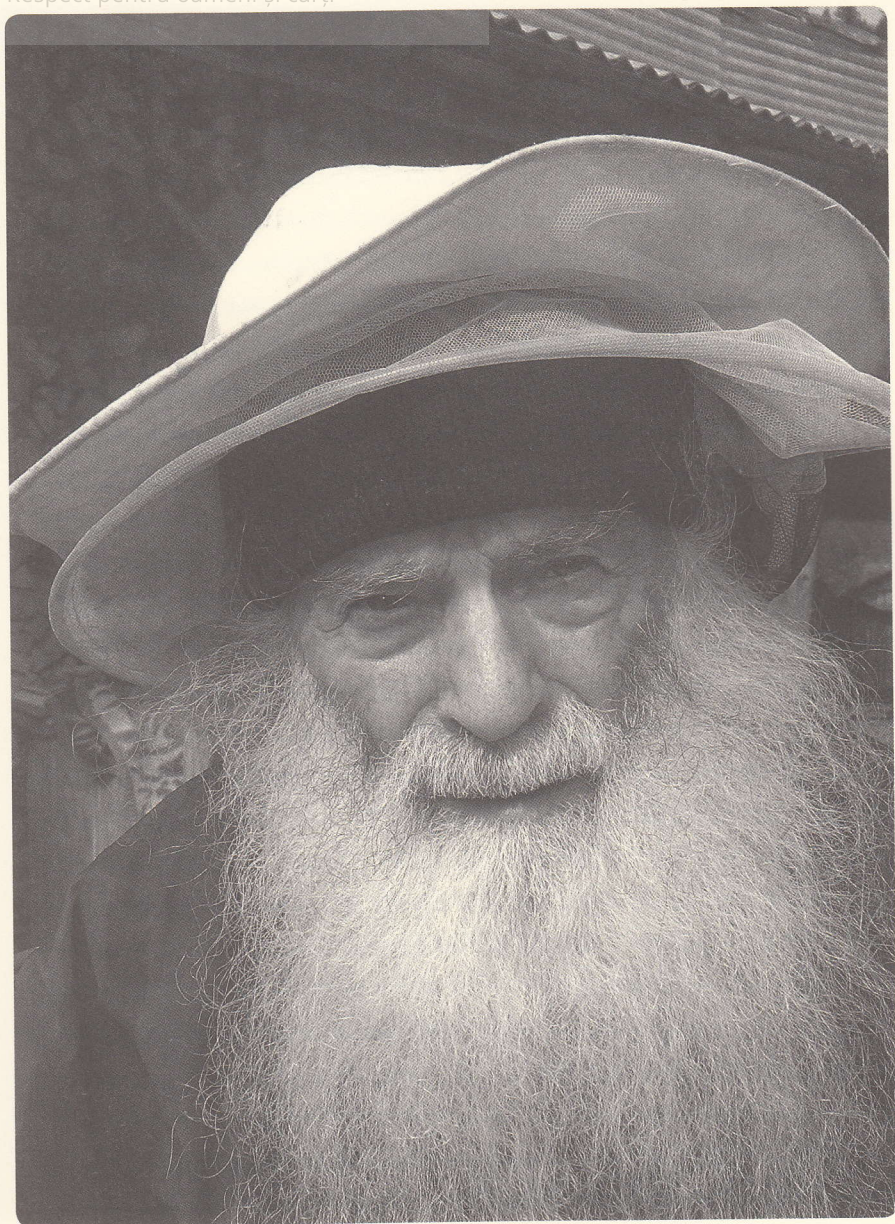
Viața pustnicilor fericită este

237 Nota editorilor

239 Colofon

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Cuvânt înainte

File de pateric încă neîncheiate

Patericului nu-i poți pune copertă de sfârșit. Paginile sale sunt deschise permanent, și orice ediție își așteaptă o alta, iară și iară adăugită, pe măsură ce, din generație în generație, se aleg – ori sunt aleși – vase noi ale Duhului. Cum „Duhul suflă unde voiește” (Ioan 3, 8), imprezibilul apariției unor noi file este în măsură să confirme vivacitatea lucrării Lui tainice din Biserică, până la sfârșitul veacurilor.

Așa este și cartea pe care o ȳineți în mână. Ea adună în paginile ei mărturii. Mărturii despre părintele Proclu, despre cum l-au cunoscut cei care au acceptat invitația Mănăstirii Sihăstria Putnei – locul pe care și l-a ales părintele pentru odihna trupului său în așteptarea Învierii – pentru a marca împlinirea unui an de la nașterea sa într-un Împărăție. Monahi sau monahii, preoți de mir, din țară sau cu ascultări rânduie în mijlocul românilor din diaspora, credincioși care i-au fost aproape, toți vorbesc despre experiențele lor în întâlnirile cu părintele Proclu, redau cuvintele care li s-au întipărit în inimă și, mai ales, povestesc despre emoția bucuroasă a întâlnirii.

Așa s-a născut și *Patericul*: un frate vine la un părinte și îi pune o întrebare; părintele răspunde, fratele consemnează răspunsul, iar evoluția scumpă la cuvinte a compilărilor ulterioare face să se renunțe uneori și la întrebare, ca să rămână doar răspunsul: „Zis-a avva...” Dar niciodată avva nu zis-a ceva decât la solicitarea altcuiva. El nu are nimic de spus de la sine, prezența lui o consideră inoportună la vreo tribună de convertire în masă, ori chiar într-un amvon catedral. Avva este provocat, este stingherit de alții, spusă lui nici nu-i spusă totdeauna. „Îmi este de ajuns să te văd” nu-i numai pentru avva Antonie cel Mare. Nici părintele Proclu nu s-a gândit să-și expună cunoștințele și experiențele de viață așa, de la sine. Unui gând rătăcitor și unui suflet amărât nu-i putea, însă, rămâne indiferent. Un cuvânt, o rugăciune sau

o îmbrățișare curată și tăcută erau răspunsul celui care a înțeles că, și retras fiind, iubirea de aproapele este semnul mării iubiri de Dumnezeu. Desigur, s-ar fi putut opta dintru început pentru o variantă finală, esențializată, concentrată, de structură patericală. Am fi avut atunci mult mai puține pagini, cu începuturi ca acestea: „Zis-a avva Proclu...” sau „A venit cineva la avva Proclu și l-a întrebat...” ori „A mai zis, iarăși...” Editorii au lăsat aceasta pentru o etapă ulterioară, și bine au făcut! Cât timp memoria părintelui este încă proaspătă, este păcat a lăsa deoparte revărsarea de povestiri ale întâlnirilor, cu amănuntele care le fac vii, le aduc mai aproape și ni-l aduc mai aproape pe părintele. Dacă, odată, citeam „Coliba unchiului Tom”, astăzi suntem invitați la „Coliba părintelui Proclu”: spațiu al destinderii sufletului, prea încărunțit de grijile omenescului din om. Aici, un nou veac își deschide zorile; e cel în care a pășit, acum un an, părintele Proclu.

Cei care se așteaptă la cine știe ce descoperiri abisale de teologie s-ar putea să fie dezamăgiți. *Teologia* părintelui Proclu este din tagma unui Sfânt Siluan, Porfirie, Paisie – cel din Athos ori al nostru, de la Sihla. Simplitatea este firul care leagă toate mărturiile acestei cărți, pentru că în simplitatea atât de curățitoare de minte și de suflet a trăit și părintele Proclu. Nu ar fi rău a i se face o vizită, a fi cercetat și acum, inclusiv de cei meșteri într-ale teologiei de școală. Ar găsi aici o teologie ca mod de viață, ca firesc al minutului după minut. Văzduhul primăvăratec al cuvântului și duhului părintelui s-ar putea să surprindă nebănuit și, mai mult, să spulbere nu puține din îndoieli, neliniști, contradicții: viața Duhului în viața trupului da, este cu puțință, și da, pe Dumnezeu Îl poți întrevedea cum grăiește negrăit.

Dacă l-am întreba acum pe părintele Proclu ce sfat ne-ar da în privința acestei cărți, cu siguranță nu s-ar simți tare bine. „O carte despre mine? Ce poată ea să spună?” Dar „uite cum îi...”, „am să-ți spun ceava...”, „am obsarvat...” Și așa, învăluindu-ne, dar neamețindu-ne, părintele nu ne-ar fi oprit în

cursul ei firesc de editare și răspândire, nu de alta, dar să nu ne mârnească...

Această antologie de mărturisiri a apărut pentru că ne este drag părintele Proclu. Și pentru că ne este dor de părintele Proclu. Ea a purces din mâinile participanților la redactarea ei – intervievați, cei care au transcris mărturiile înregistrate, corectori, editori, și alții și alții – ca o acută nevoie de recunoștință. Cine a stat lângă părintele și, în plus, i-a cunoscut prezența binefăcătoare și după ce a plecat de lângă el, nu putea să nu dea mărturie despre acestea. Le mulțumim tuturor! Așa cum mulțumim, cu prisosință, deschiderii binevoitoare a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Pimen, a cărui binecuvântare a însuflețit lucrarea.

Odată trimisă în lume, cartea își va face lucrarea ei. Ce va trezi ea în cei care o citesc? Vom aștepta cu drag să ne împărtășiți. Filele de pateric pentru părintele Proclu sunt deschise: coperta de final a acestei cărți socotiți că încă nu este așezată.

† Damaschin Dorneanul

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

„O, prea frumoasă pustie!” Crâmpie din viața părintelui Proclu

De viața pilduitoare a părintelui Proclu nu ne putem apropia decât prin cuvinte simple. Pentru că el însuși a fost un om simplu. „Eu fac parte dintre oamenii simpli și fără carte”, spunea adesea, după ce, prin câteva cuvinte îndulcite de graiul său moldovenesc, ne descoperea adâncurile de gând, de taină, de spovedanie ale fiecăruia. Avea simplitate, dar și măreție evanghelică. Întreaga lui viață a fost străbătută de dragostea și jertfa sa față de Dumnezeu și față de semenii.

Părintele Proclu s-a născut pe 13 noiembrie 1928 în Mitocu Bălan, un sătuc situat la poalele Munților Neamțului. A primit la botez numele Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. Părinții lui, Ioan și Ana Nicău, au avut unsprezece copii, patru băieți și șapte fete, Gheorghe fiind al șaptelea născut. Dintre aceștia, patru au îmbrățișat viața monahală: monahul Proclu, monahia Agafia, monahia Filoftea și monahia Zenovia. Copiii trăiau în ascultare de părinți, iar părinții în ascultare de poruncile Domnului, în casă domnind un duh de pace și rugăciune. Adeseori, această familie binecuvântată s-a învrednicit să găzduiască călugări și maici aflați în trecere sau cu treburi prin sat. De asemenea, în perioada în care biserica din sat nu a avut preot paroh, iar Mănăstirea Sihăstria trimitea părinți să slujească, aceștia erau întotdeauna găzduiți de familia părintelui.

Micuțul Gheorghe avea ceva deosebit și a arătat multă dragoste față de Dumnezeu încă din pruncie. Îi plăcea foarte mult să se roage și alegea deseori singurătatea. Auzise că monahii fac multe metanii și voia să fie și el ca ei. De aceea, se retrăgea seara, împreună cu sora sa, Ana - monahia Agafia de mai târziu - în locuri în care nu puteau fi văzuți și făceau sute de metanii până oboseau. Erau amândoi în același gând, amândoi însuflețiți de același

dor după viața călugărească și, mai mult decât atât, după viața pustnicească. De multe ori, după cum povestea Ana mai târziu, luaui mâncare și, cu binecuvântarea mamei, o duceau pustnicilor din pădure. Nu urmau o cărare anume și, totuși, se întâlneau cu ei. Când se întorceau acasă, voiau să trăiască precum aceștia. De aceea, auzind că ei mănâncă hrană uscată, luaui cartofi din beciul casei, îi coceau în jar și apoi mâncau *pustnicește*.

Atunci când un om matur ne vorbește despre virtute, nu este un lucru ieșit din comun. El poate vorbi din experiența sau din cultura sa. Dar când auzim un copil vorbind despre poruncile lui Dumnezeu, simțim că este lucrarea harului. Odată, micul Gheorghe, când avea patru-cinci anișori, jucându-se în sat cu copiii de prin vecini, a fost chemat la masă, alături de alți copii. Era în Postul Mare. S-au așezat toți la masă, dar când a văzut mâncarea, s-a ridicat și a fugit repede acasă. Avea o îndoială și s-a dus să o întrebe pe mama: „Mielul fript e de post?” „Nu copile, nu e de post.” „Și e păcat să mănânci miel, nu-i așa?” „Da.” După ceva timp, văzând că lipsește, mama a trimis o soră mai mare să îl caute. L-a găsit stând la masă cu vecinii lor, părinți și copii, spunându-le tuturor cât de important este să postească.

Pe lângă creșterea animalelor, munca la pădure și alte îndeletniciri de la munte, tatăl lui avea și câțiva stupi. Mierea era un aliment pe care îl foloseau în casă, dar îl și vindeau pentru întreținerea familiei. S-a întâmplat într-un an să plece albinele din stupi. Toată familia s-a rugat și a postit ca să îi ajute Dumnezeu să refacă stupina. S-a rugat fiecare în felul său, iar rugăciunea nu a rămas fără răspuns. Adormind, Gheorghe a visat că era într-o poiană în pădurea din apropiere, iar un glas i-a spus: „Aici sunt albinele de care aveți nevoie, în acești doi copaci!” Când s-a trezit din somn, copilul i-a spus mamei visul. La început ea nu i-a dat importanță, dar apoi, știind simplitatea și nevinovăția copilului, i-a povestit tatălui despre *descoperirea* pe care o avusese. Trimițându-l acolo cu o soră mai mare s-au încredințat

că totul era adevărat. Au găsit și albinele și miere îndeajuns pentru ei și pentru vecini.

În 1940 tatăl lui a murit în urma unui accident în pădure. Ana încă își mai alăpta cel mai mic dintre prunci și s-a văzut deodată văduvă, nevoită să își crească singură copiii. Micul Gheorghe s-a hotărât să muncească și s-a tocmnit să pască vacile satului. Era ceva care îi plăcea, pentru că iubea singurătatea. Însă în tot acest timp un gând, ca un dor, îi năvălea tot mai des în inimă: *mănăstirea*. Simțind tot mai puternică în suflet chemarea spre viața monahală, a cerut într-o zi binecuvântarea mamei. Aceasta l-a sărutat și i-a dat binecuvântarea sa, iar Gheorghe și-a îndreptat pașii spre Sihăstria. A fost primit cu dragoste de părintele stareț, Ioanichie Moroi. Era doar un copil, avea 12 ani, dar fără îndoială că părintele stareț a simțit dăruirea și dragostea cu care acesta venise la mănăstire. După un timp, pentru că părintele Ioanichie era slăbit de bătrânețe și de boală, părintele Cleopa a fost ales egumen și i-a devenit fratelui Gheorghe duhovnic și povățuitor.

Din perioada viețuirii în obștea Sihăstriei, amintea adeseori de părinții pe care i-a întâlnit acolo. Smeriți, tăcuți, nevoitori, căutând să fie nevăzuți, nebăgați în seamă. Tot dorul lor era să fie cu Hristos în rugăciune. Chiar și simpla lor vedere era folositoare. „Mult m-am folosit de acei părinți!”, spunea părintele la bătrânețe, vădind frumusețea sufletului său iubitor de virtute, sensibil la adevărata trăire a nevoinței monahale.

La toată ispita cu frații din mănăstire, obișnuia să pună metanie și să ceară iertare. „Celui ce rabdă ocara pe nedrept, Dumnezeu îi dă, cu timpul, darul nepătimirii”, spunea ucenicilor mai târziu, vădind astfel această virtute încercată prin faptă.

Se știe că părintele era mic de statură, iar câțiva frați își făcuseră un obicei din a râde de el, necăjindu-l cu acest lucru. Fratele Gheorghe se mârșea pentru că nu știa cum să depășească aceste situații care se repetau tot mai

des. Deși își cerea iertare, nu reușea să schimbe nimic. Atunci a mărturisit părintelui Macarie, duhovnicul său de atunci, necazul lui. „Părinte, râd mereu de mine și, dacă văd că mă mâhnesc, râd și mai tare. Ce să fac?” „Păi, râzi și tu! Dar nu de ei. Tot de tine să râzi!” Ascultând sfatul duhovnicului „mi-am dobândit pacea”, mărturisirea părintele Proclu mai târziu. Și după ce a făcut așa, au încetat și frații să mai râdă de el.

Dorința sa de a deveni monah era arzătoare, însă regula mănăstirii nu îngăduia tunderea în monahism înainte de a-ți face datoria față de țară. Trebuia să meargă în armată. De aceea, atunci când a ajuns la vârsta de 20 de ani și a sosit vremea să plece la oaste, a luat binecuvântare de la părințele Cleopa, a făcut închinăciune părinților și fraților din mănăstire și cu lacrimi în ochi a ieșit pe porțile mănăstirii. Știa că se întorcea, într-un fel, în lume și îl asaltau tot felul de gânduri. Dar se întărea cu nădejdea în Bunul Dumnezeu. Avea credința că rugăciunile părinților din mănăstire îi vor fi scut. Maica Domnului pe care o cinstea și o iubea atât de mult îi era aco-perământ tare și nebiruit. Știa că toți sfinții, atunci când sunt chemați cu credință, vin cu dragoste în ajutorul celor aflați în nevoie, ca niște prieteni preaiubiți.

În perioada aceea, Partidul Comunist ateu luase frâiele țării. Religia era interzisă. Cărțile de rugăciune nu erau permise. Cruciulițele erau purtate în mare taină. Dacă erau găsite asupra cuiva erau confiscate, iar purtătorul era pedepsit. Se urmărea izgonirea lui Dumnezeu din societate, din viața oamenilor și, dacă ar fi putut, și din sufletele lor. Când a primit ordinul de recrutare i-a fost greu să părăsească iubita lui Sihăstrie, pe duhovniceștii părinți și să plece în lume. Dar s-a lăsat în voia lui Dumnezeu. Când a ajuns la centrul de recrutare, la care se făcea o verificare a capacității recruților de a face serviciul militar, erau adunați acolo o mulțime de tineri de vârsta lui. Auzindu-și numele a pășit timid printre cei ce așteptau și a intrat într-o în-